

EEDER

Edebî Eleştiri Dergisi

e-ISSN: 2602-4616

“Takvîm-i Vekâyi'den 1928 Yılına
Sürelî Yayınlar ve Edebiyat” Özel Sayısı

Aralık 2021

Atf/Citation: Şimşek, Yaşar (2021). “Kamuran Şerif [Saru]’in Yeni Kalem Dergisindeki Hikâye ve Tiyatroları Üzerine Bir Değerlendirme”, *Edebî Eleştiri Dergisi*, Takvîm-i Vekâyi'den 1928 Yılına Sürelî Yayınlar ve Edebiyat Özel Sayısı, s. 448-466.

Yaşar ŞİMŞEK*

Kamuran Şerif [Saru]’in *Yeni Kalem* Dergisindeki Hikâye ve Tiyatroları Üzerine Bir Değerlendirme**

An Assessment of Kamuran Serif [Saru]’s Stories and Theatres in *Yeni
Kalem* Magazine

ÖZ

Yeni Kalem, 6 Ekim 1927-5 Nisan 1928 tarihleri arasında Orhan Seyfi [Orhon] idaresinde çıkarılan edebî, içtimai bir mizah dergisidir. Haftalık olarak yayımlanan ve 25 sayılıklı bir yayın hayatı olan dergide imzalı, imzasız birçok şair ve yazarın türünleri yayımlanmıştır. Bu isimlerden biri de daha çok tercüme faaliyetleriyle bilinen Kamuran Şerif [Saru]’tir. Yazar, edebiyat tarihinde tercüme eserleriyle tanınmış olsa da devrinin bazı dergi ve gazetelerinde hikâyeleri, tiyatroları, şiir tercümelemeleri, inceleme ve eleştiri yazılarıyla görülmüştür. Bu çerçevede yazarın Cumhuriyetin ilk yıllarında eski harflerle çıkarılan *Yeni Kalem* mecmuasında on dört hikâyesiyle birlikte güldürü tarzında düzenlenmiş üç tiyatro metni yer almıştır. Dolayısıyla çalışmada, bugün edebiyat çevrelerinde adı neredeyse hiç anılmayan Kamuran Şerif’in *Yeni Kalem* mecmuasındaki metinleri üzerinden bir hatırlatma yapılarak edebiyat tarihindeki yeri ve edebî yönü ile ilgili bir çıkarımda bulunulmuştur. Bu kapsamda yazıda öncelikle süreli yayınların edebiyat tarihimizdeki önemine değinilmiş, *Yeni Kalem* dergisinin çıkış süreci ve amacı, şekil ve içerik özellikleri, yazı kadrosu hakkında birtakım bilgiler verilmiştir. Ardından Kamuran Şerif’in yazı faaliyetleri ve eserleriyle ilgili açıklamalar yapılmıştır. Daha sonra yazarın *Yeni Kalem*’de yayımlanan hikâye ve tiyatro türündeki metinleri içerik, tema, dil, anlatım, üslup yönünden incelenmiş, metinlerin edebî yönü ve değeriyle ilgili değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kamuran Şerif, *Yeni Kalem*, edebî mizah dergisi, hikâye, tiyatro.

ABSTRACT

Yeni Kalem is a literary, social, and humorous magazine published between 6 October 1927 and 5 April 1928 under the leadership of Orhan Seyfi [Orhon]. Signed and unsigned works of many poets and writers were published in this weekly magazine consisting of 25 issues. One of these people is Kamuran Serif [Saru], who is mostly known for his translations. Although he was usually known for his translations, he was also known for his stories, theatres, poem translation, and criticisms in some magazines and newspapers of his time. The author has three humorous theatrical texts with his fourteen stories in the *Yeni Kalem* magazine, which was published with Ottoman Turkish scripts in the first years of the Republic. In this respect, this study discusses the place and literary aspects of Kamuran Serif, whose name is rarely mentioned today, by reminding his texts in *Yeni Kalem* magazine. The study discusses the place and importance of periodicals in our literature, then provides information about the publication process, purpose, shape, and content features of *Yeni Kalem* magazine and the authors. Then, it discusses Kamuran Serif’s writing activities and works. It also

* Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü
yasar.simsek@gop.edu.tr ORCID: 0000-0002-9389-4984

**Araştırma Makalesi, Geliş Tarihi: 10.11.2021 Kabul Tarihi: 27.12.2021 Yayın Tarihi: 30.12.2021

DOI: 10.31465/eeder.1021991

(Bu makale, yazar beyanına göre, TR DİZİN tarafından öngörülen “ETİK KURUL ONAYI” gerektirmemektedir.)

examines the author's stories and theatrical texts published in *Yeni Kalem* in terms of content, theme, language, expression, and style, thus assessing the literary aspect and value of the texts.

Keywords: Kamuran Serif, *Yeni Kalem*, literary humor magazine, story, theatre.

GİRİŞ

18. yüzyılda yenileşme hareketleriyle birlikte matbaanın gelişi, Osmanlı-Türk toplumunun çehresini pek çok yönden değiştirmiştir. Başlangıçta bir tepkiyle karşılaşmış olsa da matbaanın giderek yaygınlaşmasıyla birlikte farklı türlerdeki kitaplar, eserler yayımlanmaya başlamış, özellikle Tanzimat döneminden itibaren gazete ve dergi gibi süreli yayınlar yaygınlaşmaya başlamıştır. Bu dönemin edebî oluşumu Tanzimat edebiyatının önemli temsilcilerinin (Şinasi, Namık Kemal, Ziya Paşa vb.) gazetecilik yönleri bu devirde çıkan süreli yayınların güncel ve sosyal meseleler yanında edebiyatla iç içe olmasına imkân vermiştir. Aynı zamanda süreli yayınlar Tanzimat dönemiyle beraber okur ve edebiyat dünyası arasında bir araç olmuş ve bu dönemde özellikle gazeteler edebî hayatın bir parçası hâline gelmiştir (Önertoy, 1981: 85).

Servet-i Fünûn dönemiyle birlikte edebî faaliyetler açısından gazetelerin yerini yavaş yavaş dergiler almış ve güncel edebiyatın nabzı dergilerde atmaya başlamıştır. Bu dönem itibarıyla dergiler, edebî türlerin yayımlandığı, romanların tefrika edildiği, edebiyatla ilgili konuların tartışıldığı, edebiyatçıların boy gösterdiği kültür ve sanat ortamları olmaları açısından özel bir öneme sahiptir. II. Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemlerinde de gazete ve dergi gibi süreli yayınlar edebî türlerin ve eserlerin yayımlanmasında, pek çok şairin, yazarın edebiyat dünyasına kendini tanıtmada ve toplumsal değişimin/dönüşümün yansıtılmasında etkin bir rol oynamıştır. Meriç'in (1992: 101) "hür tefekkürün kalesi" olarak tanımladığı dergiler insana, topluma dair meseleleri yansıtması ve geçmişin kültürel mirasını gelecek kuşaklara aktarması bakımından geçmişten bugünlere uzanan bir köprü vazifesi görmektedir. Aynı zamanda "kültür, sanat-edebiyat dergileri, bir milletin, bir ülkenin kültürel hayatını, geçmişteki edebî mahfillerin, muhitlerin atmosferini ve edebî dalgalanmaları, fikir hareketlerini takip edebilmek açısından önemlidir" (Karataş, 2018: 82). Bu bakımdan geçmiş yaşantıların anlaşılmasında, estetik duyuşun/düşünüşün oluşturulmasında, duyguların ifadesinde, edebiyat türlerinin yaygınlaşmasında, edebiyatçıların kendilerini tanıtmada ve yetiştirmesinde dergilerin yadsınamayacak katkıları vardır.

Mizah dergileri özelinde bakıldığında ise oldukça köklü bir geçmişe, zengin bir birikime sahip mizah dergiciliğiyle -1869'da Türkçe olarak yayımlanan ve müstakil olarak çıkarılan ilk mizah dergisi *Diyojen*'den itibaren- ülkenin sorunlarına, siyasal ve sosyal hayatına/tarihine mizahi ve eleştirel bir üslupla değinilmiştir. Özellikle II. Meşrutiyet'in ilanı ile oluşan özgürlük ortamında sayıları hızla artan mizah dergilerinin erken Cumhuriyet döneminde ise dönemin toplumsal koşullarından ve yeni siyasi ortamın şartlarından dolayı seyrekleştiği görülmektedir. Ayrıca bu yıllarda yayımlanan mizah dergilerinin büyük çoğunluğu edebî ve içtimai yönüyle öne çıkmaktadır. Dergilerde mizahi bir anlatımla günlük meselelere, sosyal konulara, edebî türlere ve ürünlere ağırlıklı olarak yer verilir. Bu anlamda yazıya konu olan Kamuran Şerif'in yazı kadrosunda yer aldığı *Yeni Kalem*, erken Cumhuriyet döneminde yayımlanan edebî ve sosyal içerikli bir mizah dergisi olması hasebiyle öne çıkar. Dergi her ne kadar bir mizah mecmuası olarak takdim edilmiş olsa da gerek yazı kadrosundaki isimler gerekse muhtevada yer verdiği

türler açısından edebî yönüyle de dikkati çeker. Dergide, savaşın yaralarının sarıldığı ve yeni yönetim anlayışının anlamlandırılmaya çalışıldığı bir dönemde siyasal eleştirilerden ziyade insan ve toplum merkezli bir yaklaşımla sosyal yaşamdaki bozukluklar, çözümler, bireysel duygular, yozlaşan insan ilişkileri daha çok edebî türler vasıtasıyla eğlenceli ve eleştirel bir üslupla anlatılmıştır.

1. Yeni Kalem Dergisi Hakkında

Yeni Kalem, 6 Teşrinievvel (Ekim) 1927-5 Nisan 1928 tarihleri arasında İstanbul'da haftalık olarak çıkan edebî, içtimai bir mizah dergisidir.¹ Cumhuriyetin ilk yıllarında çıkan ve 25 sayılık bir ömrü olan derginin bütün sayıları eski harflerle yayımlanmıştır. İmtiyaz sahibi ve idari sorumlusu devrin tanınmış şair ve ediplerinden Orhan Seyfi [Orhon]'dır. Haftanın Perşembe günlerinde çıkan dergide edebî türlerle birlikte aktüel haberlere, sosyal konulara, siyaset ve mizah içerikli yazılara yer verilmiştir. İdare yeri İstanbul Babıali Caddesinde özel bir daire olan derginin 1-2. sayıları Matbaa-i Ebüzziya'da, 3-11. sayıları Terakki Matbaasında, 12-25. sayıları da Marifet Matbaasında çıkmıştır (Ener Su, 2017: 282). Derginin ilk ve son sayıları renkli iç sayfaları ise siyah beyaz olarak basılmıştır. Dergide anlatılan meselelere ve işlenen konulara uygun düşen karikatürlere/resimlemelere yer verilmiştir.

Derginin her sayısındaki kapakta o günlere dair önemli sosyal ve siyasal olayları ihtiva eden karikatürlere ve birkaç cümlelik açıklamalara yer verilmiştir. Söz gelimi derginin birinci sayısının kapağında künye bilgileri sunulduktan sonra "İstanbul'un kurtulduğu gün: 6 Teşrinievvel 1923" ifadesi kullanılarak bir karikatüre yer verilmiştir. Karikatürde elleri zincirli diz çökmüş bir kadın ve ayakta bu zincirin bir halkasını koparmış asker üniformalı bir adam [muhtemelen Gazi Mustafa Kemal] yer almaktadır. Arka planda da deniz ve şehir görseline yer verilerek İstanbul'dan bir görünüm sunulmuştur. Karikatürün altında ise "İstanbul- ne ben, ne çocuklarım bunu unutmayacağız!" sözüne yer verilmiştir. Böylelikle İstanbul'un düşman işgalinden kurtuluşuna atıfta bulunularak milletin bağımsızlığına ve hürriyetine kavuşması kadın, asker [Gazi Mustafa Kemal] ve İstanbul bir karede görselleştirilerek anlatılmıştır.²

¹ *Yeni Kalem* dergisi, II. Meşrutiyet'in ilanından sonra Salah Cimcoz ve Celal Esat [Arseven]'in önderliğinde 21 Ağustos 1324 (3 Eylül 1908)–16 Haziran 1327 (29 Haziran 1911) tarihleri arasında 130 sayı çıkarılan edebî mizah mecmuası *Kalem*'in devamı niteliğinde olmasa da onu örnek alan bir dergi olarak düşünülebilir. Zira her iki dergi Perşembe günleri yayımlanmış olup muhteva açısından (türler, konu, tema) da birtakım benzerlikler gösterirler. Ayrıca her iki derginin yazı kadrosunda Hüseyin Suat [Yalçın]'ın adına rastlanır.

² Derginin diğer sayılarının kapağında sunulan karikatürlerde de o yıllara dair gündelik yaşamdan kesitlere, haberlere sosyal ve siyasi olaylara yer verilmiştir. Örneğin ikinci sayının kapağında "Son şimendifer kazasından sonra" başlığının altında İsmet Paşa'nın şimendiferini kıran bir çocuğa kızması karikatürleştirilirken, üçüncü sayıda Halk Fırkasının kongresine, dördüncü sayıda Gazi Mustafa Kemal'in halka sesleniş anına ve Cumhuriyeti temsilen dikilen anıtın Türk gençliğine armağan edilmesine, beşinci sayıda kapağında milletvekillerine Ankara'da ev yaptırılacağı haberine ve bununla ilgili bir görsele yer verilmiştir. Derginin kapağında yer alan karikatürlerle içerikte yer alan metinler ve yazılar arasında doğrudan bir ilişki bulunmamaktadır. Kapak sayfalarında yer alan karikatürler o günlere dair önemli olaylara ve haberlere dikkat çekmek amacıyla konulmuş intibai uyandırmaktadır.

Şekil 1- Yeni Kalem dergisinin 6 Teşrinievvel (Ekim) 1927 tarihli ilk sayısının ön kapağı

Derginin ilk sayısında imzasız olarak yayımlanan “*Kalem*’e Dair” başlıklı sunuş yazısında idareciler yeniliğe vurgu yaparak nasıl bir yol izleyeceklerini, nelere dikkat edeceklerini açıklamışlar, devrin matbuat ortamını, kalem/yazı anlayışını eleştirmişlerdir:

“Kârilerimiz affetsinler, biz *Kalem*’de böyle eski usul nezaket ve hatırşinaslık gösteremeyeceğiz. Bir dereceye kadar sağı solu kollamakla beraber uluorta gideceğiz. Kör kadılıktan korkuyoruz; fakat ‘evet efendim’ mevkiine düşmek de hiç istemiyoruz. Şayet elimizdeki *Kalem* diken gibi bazılarının gözüne batacak olursa şimdiden söyleyelim ki kabahat bizde değildir. Çünkü biz *Kalem*’imizi dosdoğru tutmaya ahdedtik. Bu su-i tesadüf bizim sakarlığımızdan ziyade muhatabımızın şaşılığından ileri gelecektir. (...) Hâlbuki bizim ‘kalem’imiz bütün manasıyla hürriyet ve teceddüt aşığıdır. Hele atalet ve meskenetle hiç alışverişi yoktur. Bilakis işi gücü köşede bucakta hâb-ı gaflete dalanlara iğne gibi batıp onları daldıkları uykudan uyandırmak, gözlerini dört açtırmaktır” (İmzasız, 1927: 1).

Öte yandan derginin onuncu sayısı 8 Kânunuevvel 1927’de çıkarıldıktan sonra yayına iki hafta ara verilmiş ve on birinci sayı 29 Kânunuevvel 1927’de çıkarılmıştır. Bu konuyla ilgili on birinci sayıda “Haftanın Dedikodusu” başlıklı yazıda derginin yayıma ara verdiği iki haftalık sürede *Cem* dergisiyle birleştiği bilgisi verilmiş, söz konusu sayıdan itibaren tekrar müstakil olarak yayın hayatına devam edeceği ve sayfa sayısının arttırılacağı belirtilmiştir (İmzasız, 1927: 1). Derginin 5 Nisan 1928’de 25. sayısı yayımlanmış ve bu sayıyla birlikte yayın hayatı noktalanmıştır.

Özetle *Yeni Kalem* idarecileri yayın ilkeleri konusunda sağı solu gözetmeden dosdoğru bir yol tutacaklarını belirterek miskinliğe ve tembelliğe düşmeden kalemlerini hürriyet ve teceddüt uğrunda oynayacaklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca herhangi bir ayırım yapmadan ve nezaketi bırakmadan yeni şeyler üretme çabası içinde olacaklarını dile getirmişlerdir. Hikâye, şiir, tiyatro, fıkra, musahabe, tenkit gibi türlere ve yazılara yer veren derginin geniş bir okuyucu kitlesine ulaştığını söylemek zordur. Ancak sürdürülen hayat ve aktüalite çevresinde günlük olayları, sosyal meseleleri yergiye ve eğlenceye dayalı bir anlayışla dile getirdiği için belli bir okuryazar kitlesinin ilgisini gördüğü belirtilebilir.

2. *Yeni Kalem* Dergisinin İçerik Özellikleri

Yeni Kalem sayfalarında sanat, edebiyat ve kültür faaliyetleriyle birlikte içtimai içerikli bir dergi olması açısından devrin sosyal ve siyasal konularına, güncel haberlerine sıkça yer verilmiştir. Aynı zamanda bir mizah dergisi olması hasebiyle toplumsal aksaklıklara değinilmiş, politikacılar ve idareciler eleştirilmiş olup yazılarda mizah ve hiciv öne çıkarılmıştır. Her sayıda yayımlanan şiirler, hikâyeler, yazılar gazete haberleri resim ve karikatürler kullanılarak desteklenmiştir. Derginin yayın tutumuna bakıldığında Cumhuriyet devrimlerine ve Gazi Mustafa Kemal Paşa'ya olumlu bir bakış söz konusudur. Ancak diğer siyasiler ve yöneticilerin (İsmet İnönü vb.) ise zaman zaman yerildiği görülmektedir. Bunun yanında devrin edebiyat, matbuat ortamına da eleştiriler getirilerek edebiyatın ve sanatın tekâmülü için birtakım fikirler ileri sürülmüştür. Bu çerçevede kimi şair ve yazarlar da hicvedilmiştir. *Yeni Kalem* üzerine özenli ve oylumlu bir çalışmaya imza atan B. Gülçin Gündoğan derginin geniş çerçeveli yayın anlayışı ve zengin içeriği hakkında şöyle bir değerlendirmede bulunur:

“*Yeni Kalem* dergisinde siyasî ve sosyal konular oldukça fazla yer tutmuştur. Dergi mizah dergisi olduğundan dolayı da dönemde meydana gelen olaylar, o dönem siyasileri ve sosyal yapı eleştiri yağmuruna tutulmuştur. Yayımlanan yazılarda hiciv ve yergi fazlaca yer almıştır Dergi genel itibari ile Mustafa Kemal Paşa'yı ve yaptıklarını destekler nitelikte bir imaj çizmiştir. Tüm bunların yanı sıra kadın-erkek ilişkileri, kadının sosyal hayattaki konumu, aile yaşantısı, aşk, eğitim, ahlak, dünya siyaseti, ekonomi, Yahudi ve Ermeni kişilerin yer aldığı konular, dergide yayımlanan yazıların en önemli konularından olmuştur. Dergide, edebî konular üzerinde de zaman zaman tartışmalar yapılmıştır. Yakup Kadri'ye yönelik çeşitli yorumlarda bulunulmuştur. Bunun yanı sıra isim verilmeden de başka şair ve yazarlarda eleştirilmiştir. Edebiyatın ve sanatın nasıl gelişeceğine dair çeşitli fikirler de dergide yer alan diğer bir konudur. Dergide yer alan tüm bu konulara rağmen din ile ilgili konular *Yeni Kalem* dergisinde fazla yer tutmamıştır. Dergide din konusuna özel olarak değinilmese de dergide bulunan çeşitli yazılarda ve şiirlerde bir takım dini terimlere, kavramlara yer verilmiştir. Şiirlere konu olan Ramazan günleri ve din adamları eleştirilmiştir. (2014: 14).

Dergide hikâyeler ve fıkralar ağırlıkta olmakla birlikte şiirlere, tenkit ve mizah yazılarına da yer verilmiştir. Edebî meselelere dair tartışmalar yapılmış, edebiyatçılarla yapılan mülakatlar da dergi sayfalarına taşınmıştır. Ayrıca toplumsal meselelere sayfalarını açan dergide “İstanbul Postası” başlığı altında İstanbul'un bazı sorunlarına değinilmiş, dönemin siyasal ve sosyal olayları tenkit edilmiştir (Gültekin, 2010: 230).

Yeni Kalem dergisinde en çok yer verilen tür olan hikâyelerdeki konu ve temaların gündelik hayattan gözlemlerin ve sosyal meselelerin etrafında kümелendiği görülmektedir. Hikâyelerin yazılış tarihleri dikkate alındığında bu durumun gayet olağan olduğu söylenebilir. Cumhuriyetin ilk yıllarının toplumsal görünümü, yapılanma aşamasındaki kurumlar, zihniyet değişimi ve

fertlerin durumu hikâyelere yansır. Bireysel konulardan ziyade sosyal hayatın yansımaları ve buna bağlı olarak toplumsal temalar ön plana çıkar. Aile kurumu, evlilik, kadın-erkek ilişkileri, yozlaşma, para hırsı, ölüm, intihar, psikolojik rahatsızlıklar, ahlaksızlık, zenginlik, işsizlik, yoksulluk, riyakârlık, sahtekârlık, şöhret budalalığı, dedikodu, talihsizlik, hırsızlık gibi konu ve temalar ağırlıklı olarak işlenir (Gündoğan, 2014: 19). Hikâyelerde sosyal hayatın, bireysel yönü daha çok kadın-erkek, karı-koca ilişkilerinden hareketle ele alınmış; bireylerin yaşadığı yozlaşma ve çözülme mizahi ve eleştirel bir üslupla anlatılmıştır.

Hikâyeden sonra en fazla yer verilen tür olan fıkralar ise dergide “nükteler” ve “dedikodu” başlıkları altında yayımlanmıştır. Konu sınırı güdülmeyen fıkra metinlerinde alay ve yergi ön plandadır. Dönemin siyasetçileri ve onların eşleriyle birlikte şair ve yazarlar ağırlıklı olarak fıkralara konu edilir. Dergide az sayıda yayımlanan şiirlerde eski, halk ve Batı şiirinden etkilenmeler göze çarpar ve bireysel konular ağırlıklı olarak işlenir. Aşk, dinî duygular, pişmanlık, çocukluk, hatıralar, hiciv, musiki gibi izlekler şiirlerde öne çıkarılır. Tenkit yazılarında ise devrin sosyal, siyasal ve edebiyat olayları eleştirilirken güldürü tarzında kaleme alınan tiyatro metinlerinde gündelik hayattan alınan meseleler etrafında insan ve kadın-erkek ilişkilerinde karşılaşılan olağan ve ilginç durumlar gülünç bir edayla anlatılmıştır.

3. Yeni Kalem'in Yazar ve Şair Kadrosu

Yeni Kalem dergisinin sahibi ve idari sorumlusu daha önceki yıllarda da mizah ve edebiyat dergileri çıkarmış olan Orhan Seyfi [Orhon]'dir. Derginin şair ve yazar kadrosuna bakıldığında ise ekseriyetinin kendi devirlerinin tanınan isimlerinden oluştuğu görülmektedir. Yayımlanan türlerin ve yazıların büyük kısmı -alay, yergi, hiciv içerdiğinden olsa gerek- müstear isimlerle ve imzasız olarak yayımlanmıştır.

Yeni Kalem'in yazar kadrosunda Fazıl Ahmet [Aykaç], Faruk Nafiz [Çamlıbel], Yusuf Ziya [Ortaç], Selami İzzet [Sedes], Reşat Nuri [Güntekin], Mahmut Yesari, Kamuran Şerif [Saru], Süleyman Bahri, Halil Nihat [Boztepe] isimleri öne çıkmaktadır. Ayrıca V(a) N(u), Şeytan Çekici, Filozof, Fiske, Hikâyecibaşı, Kedi, Kıvılcım gibi müstear imzalar da yazar kadrosu içinde yer almışlardır. Gündoğan (2014: 16), dergideki Fiske müstearının Orhan Seyfi [Orhon], V(â) N(û) müstearının da Vâlâ Nureddin'e ait olduğunu belirtir.

Derginin şair kadrosunda ise Orhan Seyfi [Orhon], Fazıl Ahmet [Aykaç], Abdülbaki Fevzi [Ulubay], Hüseyin Rıfat, Halil Nihat [Boztepe], Âşık Garip gibi isimlerle birlikte Gâve-Zalim, Kalender ve “Nefi-i Zamane” müstearların şiirleri yayımlanmıştır. Dergide şiirleri çıkan müstear isimlerden “Gâve-i Zalim”i Hüseyin Suat [Yalçın], “Kalender”i Faruk Nafiz [Çamlıbel], “Nefi-i Zamane”i ise Ali Hadi kullanmıştır.

3. Kamuran Şerif'in Edebî Yönü ve Yazı Faaliyetleri

Edebiyat tarihinde daha çok tercüme faaliyetleriyle bilinen Kamuran Şerif, *Kara Sinan*, *Güneş*, *Yeni Kalem*, *Papağan*, *Ayda Bir* gibi eski ve yeni harfli dergilerde yayımlanan farklı türlerdeki yazılarıyla görülür. Hikâye başta olmak üzere şiir tercümelemleri, mensureleri, tiyatroları, eleştiri ve inceleme yazılarıyla dikkati çeker. Yazarın çalışmada üzerinde durduğumuz *Yeni Kalem* dergisinde on dört hikâyesiyle birlikte güldürü/komedi tarzında üç tiyatro metni yer almıştır. Bunun yanı sıra *Papağan* dergisinde “Bir Çift Eldiven Yüzünden”, “Bir Günah Şampiyonu”, “Bir Yanlışlık Yüzünden” ve “Kadın İntikamı” adlarını taşıyan dört hikâyesi

yayımlanmıştır (Sağlam, 2015: 84). *Güneş* mecmuasında ise sırasıyla “‘Hamlet’ Temsili Münasebetiyle”, “Romantizm”, “Alman Romantizmi”, “İngiliz Romantizmi”, “Victor Hugo Âşık”, “Çekoslovakya’nın Muasır Romancıları”, “Sinema Sanat mıdır Değil midir?” “Fikret’in Rahlesi Karşısında” ve “Emile Zola Elim Bir Kaza Neticesinde Nasıl Öldü?” başlıklı yazıları çıkmıştır (Bulut, 2010: 184-185). Yazılarında sanat, akım, roman teorisi, şiir, şair, tiyatro, sinema gibi birbirinden farklı meselelere eğilen yazar, edebiyata/sanata dair bilgi birikimini ve eleştiri/inceleme konusundaki yetkinliğini göstermiştir. Bunda özellikle o yıllarda edebî yayınlarda ve faaliyetlerde öne çıkan Fransızca ve İngilizce gibi iki yabancı dili bilmesinin etkisi büyüktür. Bu anlamda onun yazıları hem edebiyat eleştirisi hem de edebiyat tarihi açısından kıymetlidir.

Dergilerde edebî ürünleri ve yazıları yayımlanmış olsa da Kamuran Şerif edebiyat çevrelerinde tercüme faaliyetleri ve çeviri eserleriyle tanınmaktadır. Yazar ilk olarak *Ayda Bir* dergisinde Pierre Louys’in *Bilitis’in Şarkıları* eserinden beş şiiri “Şarkı”, “Saçlar”, “Kadın!”, “Yoldan Geçen” ve “Kavga” adlarıyla Türkçeye tercüme eder (Cinsler, 2021: 100). Daha sonra İngiliz edebiyatından birçok eseri eski ve yeni harflerle Türkçeye çevirerek Türk edebiyatına katkıda bulunur. Yazarın bu alandaki ilk çalışması 1927’de Devlet Matbaasında *Danimarka Prensi Hamlet* adıyla basılan William Shakespeare’in meşhur eseri *Hamlet*’tir. Aynı yıl Hakkı Süha [Gezgin] ile birlikte Charles Dickens’in ilk romanını *Mister Pickwick’in Maceraları* adıyla Türkçeye tercüme eder. İngiliz edebiyatından tercüme faaliyetlerini sürdüren yazar, 1928’de Rudyard Kipling’in *Captains Courageous* adlı eserini *Cesur Kaptanlar* adıyla çevirir.

Kamuran Şerif’in yukarıda bahsettiğimiz eski harfli çevirileri dışında yeni/Latin harflerle yayımlanan çeviri kitapları da bulunmaktadır. Yazar yeni harflerle ilk olarak 1931’de Fransız romancı ve tarihçi Auguste Bailly’in iki romanını *Neron: Bir Cihanın Can Çekişmesi* ve *Kleopatra: Tarihte Meşhur Kadınlar* adlarıyla Türkçeye aktarır. 1948-1951 yılları arasında ise William Makepeace Thackeray’e ait üç ciltlik tarihi romanı *Henry Esmond (I-II-III)*’ün çevirisini tamamlar. Diğer yandan yazarın yabancı dillerden Türkçeye tercüme dışında Türkçeden İngilizceye de bir çevirisi bulunmaktadır. 1949 tarihli *The Guide of Ankara* adını taşıyan bu çeviri, Nurettin Can Güleklî’nin turistlere yönelik çıkardığı *Ankara Rehberi* adlı şehir/ülke tanıtım kitabıdır. Bunların dışında yazarın *Çiplaklar Diyarında* (1948) adıyla telif bir romanı da yayımlanmış ancak bu eser ilgi görmemiştir. Kamuran Şerif’in yabancı dil bilgisinin, roman ve tiyatro çevirilerinin yazarlık birikimine katkıda bulunduğu söylenebilir. Özellikle dergilerde yayımlanan hikâyelerinde, edebiyata ve romana dair eleştiri yazılarında yabancı dilden okuduğu romanların, hikâyelerin ve kuramsal yazıların etkisi vardır.

4. Kamuran Şerif’in Yeni Kalem Dergisindeki Hikâye ve Tiyatroları

Kamuran Şerif’in *Yeni Kalem* dergisinde on dört hikâyesiyle birlikte bir-iki perdelik komedi (güldürü) tarzında düzenlenmiş üç tiyatro metni yayımlanmıştır. Hikâyelerinde daha çok gündelik hayata yönelen yazar, kadın-erkek ve insan ilişkileri etrafında aile, evlilik, talihsizlik, hastalık, ahlaksızlık, yozlaşma, zenginlik, şöhret budalalığı, yalan, sahtekârlık, ruhsal bozukluklar gibi konular üzerine yoğunlaşmıştır. Tiyatrolarında da hikâyeleriyle benzer şekilde aktüel konulardan, insan ilişkilerinden hareketle dedikodu, yalancılık, bencillik ve ruhsal sıkıntılar üzerinde durmuş; eğitici ve eğlendirici bir üslupla toplumun aksayan yönleri için bir farkındalık oluşturmaya çalışmıştır.

4.1. Hikâyeler Üzerine Değerlendirmeler

Yeni Kalem dergisinde öne çıkan ve en çok yayımlanan tür hikâyedir. Dergide toplamda kırk sekiz hikâyeye yayımlanmış ve bu hikâyelerden on dördü Kamuran Şerif imzasıyla çıkmıştır. Yayımlanma sırasına göre yazarın hikâyeleri şöyledir: “Hudâyinâbit”, “Velinimet”, “Meşhur Olmak Belası”, “Zenginlik Bu”, “Uğurlu Hediye”, “Çiçek Düşmanı”, “Kabil-i Nakilhane Derken Nakilhane”, “Acaba Kimin Karnında?”, “Namus Meselesi”, “Ohhh!”, “Ne Sırdır Ne Hikmettir”, “Rehin” ve “Müzayaka.” Kamuran Şerif, hikâyelerinde eğlenceli ve eleştirel bir üslupla günlük hayattaki karşılaşılabilecek komik ve bir o kadar düşündürücü meseleleri ele almıştır.

Yazarın derginin birinci sayısında çıkan “Hudâyinâbit” isimli hikâyede, dans salonunda çalışan dansçının bir kadına tutulup onunla kaçması sonucu salon sahibi ve ortağı sahneye kimi çıkaracakları konusunda kara kara düşünürken oradan geçen ve sadaka isteyen bir dilenci imdatlarına yetişir. Dilencinin çocukluktan kalan ve fiziksel rahatsızlıklarından kaynaklanan istemsizce yaptığı tuhaf hareketler salon sahibi ve ortağının dikkatini çeker:

“Ortağı (Dilenciye): Ne yapıyorsun öyle?

Dilenci: Bir şey değil efendim. Çocukken annem beni beşikten düşürmüş. O zamandan beri üstümde böyle bir hal kalmış. Ara sıra gelir gider.

Ortağı: Mükemmel bir palag bütüm figürü. Olur, şey değil. (Dilenciye para verir. Adam bir ayağının üzerinde sekerek dışarıya çıkarken) Dur, baksana! Niye öyle ayağının üzerinde sekiyorsun?

Dilenci: Ayağımda nasır var da ondan.

Salon Müsteciri: Tam bir çarliston figürü” (Kamuran Şerif, 1927: 3).

Bu hareketleri dans figürlerine benzeten salon sahibi ve ortağı, müsamere için dilenciye elbise giydirirler ve kaçan dansçının yerine sahneye çıkarırlar. Dilenciye Amerika’dan gelen bir Rus dansörü olarak tanıtırlar. Ertesi gün dilenciye mevsim sonuna kadar sahneye çıkması için sözleşme yaparlar. Hikâyede mizahi bir üslupla bir dilencinin fiziksel eksiklerinden ve rahatsızlığından dolayı yaptığı hareketlerinin onu tesadüfen iş sahibi yaptığı anlatılır. Salon sahibi ve ortağının, kaçan dansçı yerine dilenciye sahneye çıkararak insanları kandırmaları üzerinden bireysel yozlaşmanın boyutları ortaya konulur. Aynı zamanda bu kişiler üzerinden toplumdaki sahtekâr tiplerin varlığı okura hatırlatılır. Bu tip insanların maddi hırsları ve çıkarları için hasta, yardıma muhtaç insanları bile kullanabilecekleri gözler önüne serilir.

“Akıllanmanın Çaresi” adını taşıyan hikâyede ise doğuştan deli ve ahmak olduğunda düşünen ve bu hastalıktan kurtulmak isteyen bir adamın doktoruyla konuşmaları eğlenceli ve eleştirel bir üslupla aktarılmıştır. Doktor, kendisine muayene için başvuran adama balık tedavisi yapacağını belirtir. Balıkta bulunan fosforun dimağ için en iyi gıda olduğunu ve balık yemek suretiyle akıllanabileceğini söyler. Aynı zamanda hastaya balıkları kendisinden almasını şart koşar. Hasta, altı ay boyunca doktorundan balık satın alır. Altı ayın sonunda ise insanın balık yiyerek akıllanmayacağını kavrar ve doktorun kendisini kandırdığını düşünerek durumu doktoruna açıklar. Doktoru ise alaycı bir tavırla tedavinin işe yaradığını belirterek hastasını, “Susunuz azizim, bana karşı küfran-ı nimet de bulunmayınız. Yine çok talihli bir adammışsınız. Usulüm tam tesirini gösterdi. İnsanın balık yemekle akıllanmayacağını anlamanız tamamıyla akıllandığınıza delildir. Binaenaleyh mukavelemiz mucibince veriniz bakalım beş yüz lirayı!” (Kamuran Şerif, 1927: 10) diyerek hem teskin eder hem de anlaşmaları gereği hak ettiği parasını

ondan ister. Hikâyede meslek sahibi ve eğitilmiş kişilerin insanları kandırmasına dikkat çekilerek bireysel ve mesleki yozlaşma gözler önüne serilir. Aynı zamanda insanların anlamadan, tartmadan her şeye ve herkese inanmamaları gerektiği vurgulanır.

Kamuran Şerif, *Yeni Kalem* dergisinde birkaç hikâyesinde mizahi bir üslupla zengin insanların tuhafliklarını ele almıştır. Bu konuyla ilgili yazdığı “Velinimet” hikâyesinde lakabı Sırık olan Nuri adında oldukça uzun boylu bir kişi ile cilt hastalığı yüzünden saç, sakal dökülen Mısırlı zengin bir adamın garip ve gülünç ilişkisi konu edilmiştir. Sırık Nuri’nin mektep arkadaşının ağzından anlatılan hikâyenin başlangıcında on senelik bir aradan sonra Sırık Nuri’ye Beyoğlu’nda rastgelen mektep arkadaşı, onu bir süre takip eder. Bir yere girip oturunca da gidip yanına oturur. Küçüklüğünde oldukça fakir bir ailenin çocuğu olarak bildiği Nuri’nin giyimini, kuşamını, taktığı saati ve yüzüğü görünce bu durumdan şüphelenir. Ona bunun sebebinin her sormak istediğinde Nuri zamanı olmadığını söyleyip onunla konuşmaz. Merakı daha çok artsa da Nuri’nin tavırları nedeniyle onunla bir daha selamlaşmamayı düşünür. Son karşılaşmalarında onu görmezden gelir ancak bu kez Sırık Nuri onun koluna girer. Bir gazinoda bütün olan biteni kendisine anlatır. Mısırlı milyoner bir adamın görüntüsünden utandığı için fark edilmemek adına gittiği her yere kendisini götürdüğünden bahseder. Bundan para kazandığı için de bu adamın kendisinin velinimetini olduğunu itiraf eder:

“Bir cilt hastalığı neticesi olarak yüzünün bütün kılları dökülmüş. Ne kaş ne kirpiği ne saç kalmış. Zavallı adamcağız bu kusurundan dolayı mahcup mu mahcup. Kazara bir yabancının gözü kendisine necâ etse yer yarılıp içine girecek kadar utanıyor. Düşün bir kere böyle bir adamın umumi bir yere, bir sinemaya, bir lokantaya bilhassa Tokatlıyan’ın camekânının önüne gidip oturmasına imkân var mı? İşte azizim tesadüf beni bu adamın karşısına çıkardı. Şimdi onun gölgesi gibi peşi sıra dolaşıyorum. Anca beraber kanca beraber... Ol tabi ben yanında iken ona kimse bakmıyor. Veli nimet de böyle rahat rahat gezmesine mukabil bana ayda elli masraf lirası ihsan ediyor. İşin sır ve hikmetini şimdi anladın mı?” (Kamuran Şerif, 1927: 6).

Hikâyede ironik bir anlatımla her ne kadar bir hastalık sebebiyle olsa da zenginlerin garip istekleri ve tuhaf kaygıları etrafında işsiz güçsüz bir adamın fiziki özellikleri sayesinde kolay para kazanmanın yolunu bulmasına değinilmiştir. Yazar, günlük hayatta karşılaşılan bu tuhaflik üzerinden insanların başka insanların eksiklerinden, rahatsızlıklarından yararlanarak kolay para kazanmasını düşündürücü ve eğlenceli bir üslupla anlatmıştır.

“Meşhur Olma Belası” hikâyesinde ise kadın-erkek ilişkileri etrafında insanların hilekârlıkları ve kadınların şöhrete olan merakı eğlenceli ve mizahi bir üslupla anlatılmıştır. Samiye ile adı verilmeyen kocasının evliliği etrafında kurgulanan hikâyede insanların zaaflarından yararlanmanın ve şöhret budalalığının boyutları mizahi bir aktarımla eleştirilmiştir. Kocanın ağzından anlatılan hikâyede öncelikle Samiye’nin şiire ve şairlere ilgisinden söz edilir. Bu ilgisini fark eden kocası da onunla evlenmek için önceden yazdığı şiirleri ciltleyerek yaklaşık otuz nüsha bastırır. Bu nüshalardan birini Samiye’ye takdim edip onu kandırır ve evlenmeye ikna eder. Samiye evlendikten sonra bu sefer kocasından roman yazmasını ister. Karısının zorlamalarıyla bir roman kaleme alan kocası bu eserini bütün kitapçıları dolaşsa da bir türlü okutmaya ve yayınlamaya muvaffak olamaz. Karısının şöhret için yanıp tutuştuğunu görünce onun gönlünü hoş etmek için kısa yoldan meşhur olmanın yollarını arar. Karısının adaya annesinin yanına gittiği bir yaz akşamında aklına birden bir hırsızlık olayı uydurmak gelir:

“Yatak odasının eşyasını alt üst ettim. İskemleleri, masaları da verdim. Camları kapadım. Nihayet tabancamı alıp pencereden dışarı birkaç el ateş ettikten sonra sokak kapısını aralık ettim. Kendim de güya bayılmış gibi sokağın ortasına boylu boyunca uzandım. Silah sesimi işiten konu komşu imdadıma koştu. Beni ayıltılar. Yüzü maskeli üç adamın gece yatak odama girdiğini tek başıma üç kişi ile boğuştuğumu ve nihayet haydutların firar ettiklerini anlattım. Ertesi gün vaka gazetelere aksetti. Bütün gazeteler evimin resmini dercettiler” (Kamuran Şerif, 1927: 10).

Hikâyenin sonunda kendi uydurduğu hırsızlık olayıyla meşhur olduğunu düşünen adama, karısı bu sefer de hazır fırsatını bulmuşken kendini unutturmaması için haftalık mecmualara üç azılı haydutla nasıl baş ettiğini anlatan bir tefrika yazmasını ister. Özetle hikâyede aile içindeki, karı-koca ilişkilerindeki tutarsızlıklara, çözümlere ve değer yitimlerine değinilerek erkeklerin hilebazlıkları, kadınların da şöhret tutkunluğu eğlendirici ve düşündürücü bir edayla aktarılmıştır.

Yazarın zengin insanların hayatını eğlenceli bir şekilde anlattığı bir diğer hikâyesi “Zenginlik Bu”da, bir süredir İstanbul’da ikamet eden ve uyku problemi yaşayan Mısırlı bir milyonerin uyumak için kendisine bir âlim tutup evinde konferans verdirmesi konu edilmiştir. Ahmet Fâkil Bey namındaki bu zengin adam, bir gün hayvanat mütehasşısı âlim Hasan Nâkil Bey’in bir konferansına denk gelmiş ve onu dinlerken hemen uykuya dalmıştır. Ahmet Fâkil Bey akşamları uyumakta zorlandığından özel kâtibini o konferansı veren âlimin evine gönderir. Ücreti karşılığında özel konferans vermesi için konağına davet eder. Konferansının beğenildiğini düşünen âlim, paradan ziyade bu ilgi ve alakaya sevinir: “Hususi bir muhitte bir zümre huzurunda konferans vermek teklifi. Hasan Nâkil Bey’i memnun etti, o gün akşama kadar notlarını tetkik ile vakit geçirdi” (Kamuran Şerif, 1927: 6). Milyoner akşam dokuzda bir otomobil göndererek Hasan Nâkil Bey’i evinden aldırır. Konağa gelince Ahmet Fâkil Bey “Derhal başlayınız. Bende tahammül kalmadı” diyerek âlimin hemen konferansa başlamasını ister. O esnada Hasan Nâkil Bey “Olur şey değil ne meraklı adam, işte zenginlik böyledir. En meşhur konferansçıyı evine çağirt yalnız şahsına mahsus bir konferans verdirip dinle” (1927: 6) diye aklından geçirir. Âlim konuşmaya başladıktan kısa bir süre sonra bir horultu işitir. Milyonerin kâtibi Necip Bey o esnada âlimin kulağına eğilerek konuşmasının yeterli olduğunu belirtir. Çıkarken de eline beş adet yüzlük banknot tutuşturur ve yarın yine aynı saatte aynı icraat için beklediklerini söyler. Hasan Nâkil Bey, karşısındakinin söylediklerine anlam veremediğini belirtince milyonerin özel kâtibi durumu “Ahmet Bey’e uyku uyumak gayet müşkül. Akşamları banyo yaptı. Doktor ilaç verdi. Ahmet Bey uyuyamadı. Amma velakin pazar ertesi akşamı sizin konferansı dinledi. Derhal uyudu. Mesele anlaşıldı” (1927: 6) diyerek açıklar. Hikâyede komik bir durum anlatılıyor gibi gözükse de zenginlerin parayla her şeyi yaptırılmalarına bir eleştiri getirilmiş, özellikle âlimlerin zenginler karşısındaki durumuna dikkat çekilerek toplumda kanayan bir yaraya değinilmiştir.

“Uğurlu Hediye” adlı hikâyede ise zengin aileler üzerinden toplumda görülen ahlaksızlıklara ve düzenbazlıklara değinilmiştir. Hikâyede Nâsir Bey ile eşi, köşklerine gittikleri ve bir ay yanlarında kaldıkları Remzi Bey ile karısının kendilerine çok misafirperver davranmalarına karşılık onlara bir hediye almayı düşünür. Birkaç gün düşündükten sonra maddi durumları elvermediği için ailenin çocuğuna kendi çocukluklarından kalma karagöz takımını hediye etmeyi kararlaştırırlar. Hediyeği Remzi Bey’in yazıhanesine yollarlar ve bir müddet sonra ondan oğullarının bu hediyeği çok sevdiğini bildiren bir mektup alırlar. Karı koca bu mektuptan sonra uzun bir süre zengin aileden haber alamaz. Nasir Bey bir zaman sonra ortak tanıdığı bir arkadaştan Remzi’nin oğlunun Karagöz oynatırken köşklerinin yanmasına neden olduğunu

öğrenir. Bu duruma oldukça üzülen karı koca, arkadaşlarının yüzüne nasıl bakacaklarını düşünmeye başlar. Nâsir Bey, bir gün tesadüf ettiği Remzi Bey'e mahcubiyetle köşklerinin yanmasından duyduğu üzüntüyü dile getirir. Remzi Bey ise o takımı hediye etmekle kendilerine çok büyük iyilik ettiklerini belirtir. Ardından da “zaten karım ne zamandan beri İstanbul'a geçmek istiyordu. Köşkü kaç defa satılığa çıkardık, talep zuhur etmedi. Kendi kendime: ‘Ah şu ev bir yansa da sigortadan alacağım para ile İstanbul'dan bir ev alsak’ diye dua ederdim. O karagözlerden dolayı on beş günden beri karı koca size nasıl dua edeceğimizi bilmiyoruz” (Kamuran Şerif, 1927: 7) diyerek arkadaşını rahatlatır. Hikâyede toplumdaki zenginlerin yozlaşan yönüne değinilerek insanların para, gösteriş ve dünya malı için türlü hilelere başvurmaları eleştirilir. Yazar bunu anlatırken bir tarafta maddi anlamda kıt kanaat geçinen aileyi samimi, güvenilir, dürüst ve iyi taraflarıyla öne çıkarır. Zengin aileyi ise kötü, sahtekâr ve ikiyüzlü yönleriyle dikkatlere sunar.

“Çiçek Düşmanı”nda ise Şâik adlı hikâyeye kişinin geçmişte yaşadığı talihsizlikler yüzünden çiçeklerden nefret etmesi hatıralar üzerinden eğlenceli ve eleştirel bir üslupla anlatılmıştır. Şâik, evlerine gelen misafir arkadaşının bahçede neden çiçek yetiştirmediğini sorması üzerine hayatında iki defa âşık olduğunu ve her seferinde izdivacının çiçekler yüzünden bozulduğunu söyler. Bu hikâyesinde yazar, diğer hikâyelerinde olduğu gibi kadın-erkek ilişkileri üzerinden günlük hayatta karşılaşılabilecek olaylara ve komik tesadüflere değinmiş. İnsanların hoş karşılanabilecek küçük yanlış anlamalara ve kusurlara tahammül edememeleri ironik bir anlatımla öyküleştirilmiştir.

“Kabîl-i Nâkilhane Derken Nakilhane” isimli hikâyede ise Avrupa'da tahsilini bitirip ülkesine dönen Muammer adında bir inşaat mühendisinin, sermayedarının bitip tükenmek bilmeyen isteklerinden dolayı çıldırma süreci anlatılmaktadır. Memleketine döndükten sonra Anadolu'ya geçen ve sokakları dolaşan genç mühendis, ülkesindeki mesken sorununun Avrupa'da gördüğü “kabîl-i nakil” (taşınabilir, devredilebilir) evlerin yapılması suretiyle çözüleceğini düşünür. Altı ay geceli gündüzlü çalıştıktan sonra düşündüğü/tasarladığı evlerin bir numunesini sermayedarına takdim eder. Sermayedar, bu numuneyi uzun uzadıya inceleyip mühendisi takdir eder. Fakat ondan daha küçük ve kullanışlı evler yapmasını ister. Sermayedar, mühendisin hazırladığı örnekleri daha küçük ev yapmasını gerektiğini belirterek beğenmemeye başlar. Oldukça insafsız bir adam olan sermayedar en son kendisinden cepte taşınabilecek bir ev isteyince mühendis itiraz etmeden çalışmaya başlar. Ancak eskisi gibi işine kendini vermez, saldırgan bir kimliğe bürünür. Sermayedarın üzerine gelmesinden oldukça bunalan mühendis, en sonunda bir marangozun üzerine bıçakla yürür. Durumun vahameti anlaşılınca mühendis ertesi gün akıl hastanesine yatırılır. Kamuran Şerif, bu hikâyesinde de insan ilişkilerini merkeze alarak para/güç sahiplerinin arzu ve isteklerinin insanı nasıl çıldırttığına, uçuruma sürüklediğine dikkati çeker. Eğitimli ve meslek erbabı insanların maddi kaynakların yetersizliği sebebiyle ehil olmayan kişilerin elinde oyuncak olmasına değinir. Böylelikle topluma ve devrinin güç/para sahiplerine keskin bir eleştiri getirir.

“Acaba Kimin Karnında?” isimli hikâyeye, Cârîh Bey adında bir doktorun parmağında olmayan nişan yüzüğünü ameliyat ettiği hastaların birinin karnında unuttuğunu sanması üzerinden kurgulanmıştır. Hikâyenin başında gün içinde on iki hastayı ameliyat eden doktor, gün sonunda yorgunluğunu nişanlısı Seher ile vakit geçirerek giderebileceğini düşünür. Muayenehaneden çıktıktan sonra doğruca nişanlısının evine gider. Yarım saat kadar konuştuğundan sonra Seher,

Cârih'in sol parmağında yüzüğünün olmadığını fark eder ve nerede olduğunu sorar. Cârih, nişanlısının öfkesi ve bir daha görüşmeme tehdidi karşısında buhrana kapılır. Ne yapacağını bilemeyen doktor, yüzüğün ameliyat ettiği hastalardan birinin karnında kalmış olabileceğini düşünür. Bu nedenle yüzüğünü kaybettiği gün ameliyat ettiği hastaların hepsini bir bir yeniden ameliyata alır. On birinci hastası da temiz çıkınca doktor, ameliyat etmediği son hastasının evine gider. Mısırlı bir prenses olan hastasının o sabah Kahire'ye hareket ettiğini öğrenir. Bunu üzerine ilk vapurla Kahire'ye giden doktor, prensese ulaşmak için onun peşinden birçok şehri, ülkeyi dolaşır. Bir türlü ulaşamadığı prensesi en sonunda İskenderiye'den İstanbul'a giden vapurda yakalar. Olan biteni anlatıp ameliyat konusunda ikna eder. Ancak o gece ansızın çıkan bir fırtınada bindikleri vapur bir kayığa çarpar ve batmaya başlar. İyi derecede yüzme bilen Doktor Cârih Bey, kara istikametine doğru yüzmeye başlar ve gücünün azaldığı bir anda sağ kolunu ileriye atarken parmağındaki yüzüğü fark eder: "Nihayet kuvveti kesildi. Sağ kolunu son bir gayretle ileri uzatırken gözü sağ elinin parmağında bir şeye ilişti. Bu mahut nişan yüzüğüydü. Zavallı operatör o gün nişanlısını ziyarete gittiği o meş'um gün dalgın bir zamanında yüzüğünü sol elinden çıkarıp sağ eline takmıştı" (Kamuran Şerif, 1927: 3). Bu hikâyede özellikle Doktor Cârih Bey'in tutum ve davranışları eleştirilerek doktorluk gibi hayati öneme sahip mesleği yürüten insanların işlerini çok daha dikkatli bir şekilde yapmalarına vurgu yapılmıştır. Ayrıca evlilik öncesinde kadın-erkek ilişkilerinin sağlam temeller üzerine kurulmasının gerekliliğine işaret edilmiştir.

"Namus Meselesi" hikâyesinde ise toplumdaki çürümeye, insanların sahtekârlıklarına ve para hırslarına değinilerek aile kurumunun yozlaşmasına ve insan ilişkilerinin bayağı bir hâl almasına dikkat çekilmiştir. Oğlunun evliliği öncesinde geçmişte yaşanan kardeşiyle ilgili üzücü bir olaydan dolayı şantaj yapılan ve kendisinden üç bin lira istenen Hulki Bey, istenen parayı vermek istemediği ve şantajların süreceğini düşündüğü için durumu müstakbel dünürü Hayrullah Bey'e açar. Bu itiraf üzerine dünürü artık durumu bildiğini ve susması için parayı kendisine vermesi gerektiğini söyler. Duruma şaşırın Hulki Bey, bu isteğe anlam veremez ve itiraz eder. Bunun üzerine dünürü şöyle cevap verir:

"-Ne münasebeti var mı a birader? Mesele gayet mühim, öyle şaka değil, bu namus meselesi! Böyle bir vakayı bilmezliğe gelip oğlunuza gül gibi kızımı veriyorum. Buna mukabil siz de üç bin lira feda edersiniz çok mu? Hem ben vallahi sizi yabancı tutmuyorum da onun için üç bin liraya sulh oluyorum. Ya maazallah vaka bizim hanımın kulağına gitse beş bin liranızı almadan katiyen yakanızı bırakmaz" (Kamuran Şerif, 1928: 3).

Hayrullah Bey'in söyledikleri birey, aile ve toplum merkezli yozlaşmayı gözler önüne serer. Şantaj yapan adam gibi o da kızının izdivacı üzerinden dünürünü tehdit eder. Kamuran Şerif, hikâyesinde toplum hayatını olumsuz yönde etkileyen tiplerin, ailelerin ve bireylerin varlığına işaret ederek toplumsal çürümeyi aile, çocuk, evlilik gibi kurumlar ve değerler üzerinden anlatır. Toplumun değer yargılarını sarsan sahtekâr, fırsatçı ve yozlaşmış tipleri tenkit eder.

Kamuran Şerif'in hikâyelerinde karı koca arasındaki çekişmeler ve tutarsızlıklar oldukça fazla yer tutar. Yazar hikâyelerde eşlerin birbirini anlayamamaları üzerinde sıkça durur. "Ohhh!" başlıklı hikâye bu tarza örnek gösterilebilecek metinlerden biridir. Seniha Hanım ve Numan Bey'in evlilik hayatının anlatıldığı hikâyede Seniha Hanım, kocasının her davranışına karışmakta âdeta ona çocuk muamelesi yapmaktadır. Numan Bey'in sigara içmesinden oturduğu koltuğa veya otururken ayağını uzatması gibi pek çok şeyine karışmaktadır. Numan Bey bir dakikacık

olsun rahat nefes alamaz. Numan Bey, birkaç günlüğüne de olsa rahat etmek için Mısır'daki kayınbiraderinin ağzından kendisine bir mektup yazar. Mektupta Numan Bey Mısır'a davet edilmektedir. Numan Bey mektubun arka kısmına güya unutarak eşine bir not yazar. Notta artık evi terk ettiğini ve kendisini bulamayacağını ifade eder. Seniha Hanım eve gelince kocasına Mısır'dan gelen mektubu okur ve mektubun arka yüzünde kendisine bıraktığı notu fark eder. Seniha Hanım bunun üzerine ilk vapurla kocasının peşinden Mısır'a gider. Numan Bey ise akşam evine gelir ve karısından birkaç günlüğüne de olsa kurtulmuş olmanın sevincini yaşar. Bu hikâyede karı koca arasındaki çekişmeler, birbirini anlayamama gibi konular mizah yoluyla ele alınır. Hikâyede özellikle aile ilişkilerinin nasıl olmaması gerektiği gözler önüne serilerek eşlerin birbirine karşı davranışlarında ölçülü olması gerektiği sezdirilir.

Tramvayda bulunmuş bir hatıra defterinden aktarılan “Ne Sırdır Ne Hikmettir” hikâyesinde sağlık sorunları sebebiyle kişilerin kullandıkları ilaçlar yüzünden yaşadıkları psikolojik rahatsızlıklar üzerinde durulmuştur. Hikâyede uykusuzluk problemi yaşayan ve iki aydır tedavi gören genç bir adam, kutu kutu ilaç almasına ve odasının küçük bir ecza deposuna dönüşmesine rağmen tedaviye hiçbir karşılık alamadığından yakınıdır. Bu konuda doktorundan da bir fayda görmediğini belirtir. Bir gün odasında şezlongunda uzanmış uyurken aldığı ilaçlar yüzünden tuhaf bir rüyaya dalar. Rüyasında bir morgda sevgilisi ve kendisinin cesetlerini yan yana görür. Daha sonra aynada kendine baktığında aynada gördüğü kişinin başka biri olduğunu fark eder. Cebindeki kimliğinin de Arin adında Ermeni bir vatandaşa ait olduğunu görür. Şaşkınlık içinde yürümeye başlar. Olup bitenlere bir türlü anlam veremeyen adam bir süre sonra intihar etmeyi aklından geçirir. Ancak üzerinde bir miktar parası olduğu için biraz eğlendikten ve parası bittikten sonra bunu yapacağını söyler. Bir müddet sonra sersem bir hâlde uyanan genç adam, doktorun verdiği afyonlu haplardan birinin sınırlarını bozduğundan şüphe eder. Kamuran Şerif bu hikâyesinde insan sağlığı üzerinden her devrin güncel ve mühim olan bir meselesine eğilmiş, insanların kullandıkları ilaçlar yüzünden ruh sağlığının bozulmasını öyküleştirerek ilaç ve tedavi konusunda bir bilinç oluşturmaya çalışmıştır. Her ne kadar hikâyede herhangi bir değini olmasa da hekimlerin hastalara yönelik tutumuna üstü kapalı eleştiri getirilmiştir.

“Rehin” isimli hikâyede ise evli kadınların mücevher ve pahalı hediye tutkunluklarına değinilerek sosyal eleştiri yapılmıştır. Hikâyede mühim bir sarrafîyenin müdürü olan Harim Bey'in borç para karşılığında rehin aldığı ve evlerindeki kasaya koyduğu gerdanlığı karısının evlilik yıldönümü hediyesini olduğunu düşünerek takması ve ardından gerdanlığın sahiplerinin de bulunacağı baloya gitmesi anlatılmıştır. Gerdanlığı kasadan alan kadının kocasına bıraktığı not, kadınların pahalı hediyelere, maddi şeylere ne denli meftun olduklarını göstermektedir:

“Sevgili kocacığım, izdivacımızın onuncu yıl dönümü münasebetiyle bana cidden muhteşem bir hediye almışsın. Ne kadar sevdiğimi, mesut olduğumu tarif edemem. Hele onu benden habersiz getirip kasamıza bırakmak suretiyle yaptığın sürpriz harika. Bu kadar incelik ancak senden beklenebilir. İnci aldığım zaman kasamızı kendi anahtarım ile açıp da yeni gerdanlığımı görünce kendi kendime sevincimden çocuk gibi zıp zıp sıçradım. Çok teşekkür ederim. “Onu herkese göstermek ihtiyacı ile yanıyorum. Onun için hemen taktım. Hem de ne güzel bir tesadüf oldu. Senin ne iyi bir koca olduğunu bu akşam bütün İstanbul öğrenecek. Teşekkür ederim kocacığım!” (Kamuran Şerif, 1928: 5)

Hikâyede mizahi ve tesadüflere dayalı bir anlatımla kadınların mücevher ve pahalı hediyeye düşkünlükleri ve bu merakları yüzünden eşlerini zor durumda bırakmaları tenkit edilmiştir.

Son olarak ironik ve mecazi bir adlandırmaya sahip olan “Müzayaka (Parasızlık)” adlı hikâyede karı-koca arasındaki konuşmalardan hareketle Türk toplumundaki aile yapısının denli bir çözülme yaşadığına dikkat çekilir. Kocanın hırsızlık yaparak geçimini sağladığı ailede bu durum eşi tarafından kanıksanmıştır. Çaldığı bir yüzüğü bozdurmaktan gelen kocası, evde eşine yüzüğü beklediklerinden düşük fiyata verdiğini söyleyince eşler arasında şöyle bir konuşma geçer:

“[Kadın] -Rezalet, diye haykırdı. Bu adeta soygunculuk.

[Koca]-Tabi soygunculuk ya.. Zaten kuyumcu demek hırsız demek.. Herifler dükkânlarında pusu kurmuşlar. Müşteri değil tuzağa düşecek adam arıyorlar. Bugün öyle küpe sokağa atsan elli altmış lira eder. Bu zamanda mal satan delidir. Satmak değil malını yok pahasına sokağa atmak” (Kamuran Şerif, 1928: 12).

Bu konuşmalar aile kurumundaki ahlaki ve sosyal çözülmeyi gözler önüne serer. Eşlerin devam eden konuşmalarında hırsızlığı bir iş kolu gibi benimsedikleri hatta bunun için zaman zaman Allah’a dua ve şükür ettikleri görülür. Bu husus dinî duyguların yozlaştığına ve inanç değerlerinin sömürüldüğüne işaret etmektedir.

Kamuran Şerif’in *Yeni Kalem*’de yayımlanan hikâyelerine genel olarak bakıldığında şöyle bir değerlendirme yapılabilir: Öncelikle yazar, dergide yayımlanan diğer hikâyelerde olduğu gibi hikâyelerini kısa tutmuş ve bir iki sayfayı geçmeyen metinler kaleme almıştır. Hikâyelerin adı/başlıkları içeriği, anlatılan meseleyi kapsayan, işlenen temayı sezdirenen ve metni temsil eden sözcük ve ifadelerden hareketle konulmuştur. Kurgu yönünden ise hikâyelerin oldukça basit ve karmaşık olmayan bir kurgulama tekniğiyle oluşturulduğu söylenebilir. Olay örgüsü yönünden incelendiğinde ise klasik/vaka hikâyelerinin ağırlıkta olduğu ve metinlerin vakaya dayalı “giriş-gelişme-sonuç” şeklinde üç aşamalı bir plan çevresinde karşılıklı konuşmalardan hareketle kurgulandığı tespit edilmiştir. Çoğu hikâyede merak unsuru ön plandadır ve bazı hikâyeler (“Kabîl-i Nakilhane Derken Nakilhane”, “Namus Meselesi”) beklenmedik bir şekilde sonlanmaktadır.

Hikâyeler genellikle kahramanların gözleme dayalı bakış açısıyla verilmiş olup olaylar ve durumlar ben/özne/kahraman anlatıcının ağzından anlatılmıştır. Bazı hikâyelerde yazar kendi gözlemlerini ve söylemlerini kişiler vasıtasıyla dile getirmiştir. Hikâyelerde şahıs kadrosu oldukça dardır, çoğu hikâye iki veya üç kişi üzerinden anlatılır. Kişiler gerçekçi bir şekilde çizilmiş olup günlük hayatta ve sosyal yaşamda karşılaşılabilecek tiplerden, Türk ailesi içinde görülebilecek fertlerden seçilmiştir. Aynı zamanda toplumun her kesiminden kişiler (dilenci, milyoner, mühendis, doktor, âlim, kuyumcu, karı koca) hikâyelere girmiştir. Genel itibarıyla tek boyutlu olan hikâye kişilerinin çoğunluğunu sosyal tipler oluşturmaktadır: Zenginler, geçimsiz karı-kocalar, lüks, şöhret, mücevher düşkünü kadınlar, dilenciler, işsizler, hırsızlar, dedikoducu tipler, meslek erbapları (doktor, mühendis, kuyumcu), sahtekâr ve yalancı tipler vb. gibi. Bunun yanında bazı hikâyelerde (“Velinimet”, “Çiçek Düşmanı”, “Kabîl-i Nakilhane Derken Nakilhane”, “Ne Sırdır Ne Hikmettir”) takıntılı, intihara meyilli ve ruhsal problemleri olan psikolojik tipler de yer almıştır.

Kamuran Şerif hikâyelerinde mekânları gerçekçi yönüyle ve o günün şartlarına uygun olarak yansıtmıştır. Hikâyelerin büyük bir kısmında mekân İstanbul'dur. Bir hikâyede ("Kabîl-i Nakilhane Derken Nakilhane") Anadolu, bir hikâyede de ("Acaba Kimin Karnında") kahramanın yaptığı yolculuklar sebebiyle başka şehirler ve ülkeler ad olarak geçmektedir. Hikâyelerde olaylar ve kişilerin buluşması, konuşması genelde ev, köşk, dükkân, hastane, dans, sinema ve tiyatro salonu gibi kapalı mekânlarda gerçekleşir. Bazı hikâyelerde insanların karşılaştıkları, konuştukları cadde, sokak, bahçe gibi açık mekânlara da yer verilmiştir. Zaman unsuru açısından bakıldığında ise hikâyelerde olaylar meydana geldiği vaka zamanı içinde sunulmuş, olayların sırası, süresi bu zaman dilimi içinde düzenlenmiştir. Bazı hikâyelerde ise hikâye kişilerin yaşadıkları geriye dönüşlerle vaka zamanı genişletilerek aktarılmıştır.

Konu ve tema yönünden bakıldığında ise hikâyelerde sosyal temaların ve toplumsal meselelerin ağırlıkta olduğu ferdi konuların da her seferinde sosyal meselelerle ilişkilendirilerek işlendiği saptanmıştır. Bu bakımdan yazarın bireyselliği toplumsallıkla birlikte düşünüldüğünü ve yer verdiği karakterlere fert olmanın ötesinde sosyal bir sorumluluk da yüklediğini göstermektedir. Hikâyelerde toplumsal bozukluklar ve ahlaki çöküş etrafında yozlaşma, aile, evlilik, talihsizlik, hastalık, zenginlik, şöhret budalalığı, maddiyat arzusu, yalan, sahtekârlık, görgüsüzlük, ruhsal bozukluklar gibi konu ve temalar öne çıkar. Yazar her ne kadar mizahi bir üslupla hikâyelerini yazmış olsa da işlediği konu ve temalar üzerinden Türk toplumuna keskin bir eleştiri getirir. Özellikle fertlerin içinde bulunduğu çıkmazı gözler önüne serer.

Hikâyeler dil, anlatım ve üslup yönünden incelendiğinde öncelikle dil kullanımı açısından hikâyelerde devrin dil anlayışına uygun olarak sade, süssüz ve yapmacıksız bir dilin tercih edildiği söylenebilir. Sözcük seçiminde Arapça-Farsça sözcükler, tamlamalar yer alsada Türkçe sözcükler daha fazla tercih edilmiştir. Betimlemelere çok az yer verilen hikâyelerde karşılıklı diyaloglar ön plandadır. Hikâyelerdeki aksiyon, ilerleme, kompozisyon ve bütünlük kişilerin konuşmalarıyla sağlanmıştır. Anlatımda mizahi üslubu tercih eden yazar, sadece güldürmeyi, eğlendirmeyi amaçlamaz. Her hikâyesinde mutlaka eleştiri, alay, yergi, küçümseme, düşündürme, öğretme ve sezdirme öğelerinden birine yer vererek okuru bilinçlendirmeye çalışır. Kişi, olay ve durum mizahının ağırlıkta olduğu hikâyelerde cehalet, sahtekârlık, yalancılık, yozlaşma, budalalık, zenginlik ve insan ilişkileri güldürü yoluyla anlatılır.

Özetlenecek olursa Kamuran Şerif'in *Yeni Kalem*'deki hikâyeleri teknik ve edebî yönden eksiklikleri olmasına rağmen bireysel ve toplumsal anlamda hayata dair birçok önemli meseleye değinmesi, insanı bütün gerçekliğiyle ele alması ve bir bilinçlendirme kaygısı taşıması açısından önemlidir. Aynı zamanda devrinin sosyokültürel atmosferini ve ortamını okura sunan yazarın geçmişin genel görünümü, kişilerin ve toplumun yozlaşan yönünü yansıttığı söylenebilir.

3. 2. Tiyatro Metinleri Üzerine Değerlendirmeler

Yeni Kalem dergisinde güldürü/komedi tarzında on bir tiyatro metni yayımlanmış, bu metinlerden üç tanesi Kamuran Şerif'in kaleminden çıkmıştır.³ Yazar, tiyatrolarını

³ Gündoğan (2014: 69-70), *Yeni Kalem* hakkında hazırladığı yüksek lisans tezinde dergide çıkan diğer tiyatro metinleriyle birlikte Kamuran Şerif'in tiyatrolarını mizah yazısı olarak adlandırmış ve "mizah yazıları" başlığı altında değerlendirmiştir. Buna karşılık Gündoğan'dan önce yüksek lisans çalışmalarında *Yeni Kalem* dergisine değinen Güntekin (2010: 140-142), aynı metinleri "komedi yazıları" başlığı altında incelerken Karabulut (1999: 44-51) bu metinlerden ikisini ("Böyle Kaynana Dostlar Başına", "Aman Pot Kıрма") "tiyatro" birini de ("Adam Çekiştirmek")

komedi/güldürü tarzında kaleme almış olup iki veya üç kişi arasında geçen ilginç ve komik durumlara değinmiştir. Günlük hayatın içinde devrin insanının kişisel menfaatlerinin, aile, karı-koca ilişkilerinin, dedikodunun, batıl inançların ve yalan söylemenin üzerinde durulduğu bu metinlerde mizahi bir üslupla toplum hayatındaki yozlaşma ve çözümler gözler önüne serilmiştir. İnsanların tutum ve davranışları tenkit edilmiştir. Kurgu açısından oldukça basit bir tekniği olan tiyatrolarda dil oldukça sade ve dönemin günlük (konuşma) diline yakındır.

Tek perdelik bir tiyatro metni olan ve “Facia” alt başlığıyla yayımlanan “Adam Çekiştirmek”te, bir kadın ve bir erkek arasında geçen konuşmalarda kadınların mı yoksa erkeklerin mi dedikoducu oldukları sorgulanmıştır. İronik ve mizahi bir anlatımın hâkim olduğu metinde, kadın karşısındaki adama iddialı bir şekilde erkeklerin bir araya geldiklerinde birbirini çekiştirdiklerinden ve oldukça dedikoducu olduklarından bahseder. Erkek ise konuyu uzatmak istemediği için kadına “bilmem, öyle zahir” şeklinde cevaplar verir. Karşısındaki erkekte dedikodu hususunda arzu ettiği cevapları alamayan kadın konuyu fark etmeden kadınlara getirir. İstemedi de olsa tanıdığı, hatta içlerinde çok samimi olduğu Leyla, Canan, Perihan, Nazan, Süheyla, Bedia adındaki kızların nasıl dedikoducu olduklarını anlatır. Erkek ise bu anlatılanlara şaşırması gibi yapar ve karşısındakini alaya alarak her şeyi itiraf etmesini sağlar. Oyunun sonunda ise kız bütün anlattıklarından sonra birden karşısındaki erkeğe “Fakat herhalde insan çekiştirmek siz erkeklere vergi.. Her nedense bir araya gelince birbirinizi çekiştirmeden yapamıyorsunuz, vesselam!” (Kamuran Şerif, 1928: 7) diyerek komik bir duruma düşer. Bu oyun metninde yazar, bir genç kızın ağzından kadınların ne kadar dedikoducu olduklarını gözler önüne sermiştir. Aynı zamanda kadınların kendi kusurlarını karşı cinse (erkeklere) yükleyip bu kusurlarını örtmeye çalıştıklarını vurgulayarak tutum ve davranışlarını eleştirmiştir.

“Böyle Kaynana Dostlar Başına” adını taşıyan tiyatro metni ise iki perde ve dört meclisten oluşmaktadır. Eserde mizahi bir anlatımla kayınvalide, gelin ve damat arasında geçen konuşmalar etrafında kişisel menfaatler ve batıl inançlar üzerinde durulmuştur. Fal baktırmaya oldukça meraklı olan kayınvalide falcıdan damadından on gün sonra kendisinin de öleceği bilgisini alır. Yaklaşık on kez fala baktırıp falcı kadından aynı şeyleri duyunca damadına ayrı bir ihtimam ve ilgi göstermeye başlar. Ondan her hafta idrar örneği vermesini ve bunu üç ayda bir yine isteyeceğini söyler. Ayrıca her ay bir hekime görünmesini, parasını da kendisinin vereceğini belirtir. Kızı, kocasının sıhhatiyle kendisinden daha çok ilgilendiğini söyleyince annesi böyle davranmasının sebebini itiraf eder. Fal baktırdığını ve falcı kadının damadından on gün sonra kendisinin öleceğini söylediğini belirtir (Kamuran Şerif, 1928: 14-15). Böylelikle metnin sonunda bütün davranışlarına altında yatan neden ortaya çıkarılmış olur. Kamuran Şerif, bu tiyatro metninde aile ilişkileri etrafında insanların kişisel menfaatleri için neler yapabileceklerini ve toplum hayatında fertlerin batıl inançlara olan eğilimini ele almıştır. Böylece fertlerin bencilliğini ve yozlaşan yönünü ortaya koymuştur.

“Aman Pot Kırma” ise komedi alt başlığında sunulmuş, bir perdeden ve iki meclisten oluşan bir metindir. Metinde birisi oldukça kurnaz ve yalancı diğeri ise kendi halinde bir kalem efendisi iki arkadaşın konuşmalarına yer verilmiştir. Eserde özellikle bireysel yozlaşma etrafında

“fıkra” başlığı altında göstermiştir. Dolayısıyla makalede bu metinler hem içerikte belirtildiği gibi bir veya birkaç perdelik şeklinde düzenlenmelerinden hem de önceki çalışmalarda kabullerden hareketle tiyatro adı/türü altında incelenmiştir.

zenginlik, maddiyat ve güç budalası bir adamın hayata bakışı, arkadaşına yönelik saygısız, ciddiyetsiz tutum ve davranışları sergilenmiştir. Nuri Nejad adındaki kurnaz ve sahtekâr adam hayatını bir yalan üzerine kurmuş, karısı başta olmak üzere çevresindeki insanları kandırarak yolunu bulmuştur. Evliliğini de bu şekilde yalan ve sahtekârlık üzerine kurarak yükünü tutmuştur.

Oyunda Nuri Nejad, yıllar sonra bir öğle vakti sokakta çocukluk arkadaşı Halid'e tesadüf eder. Öğle yemeği için evine giden Nejad, arkadaşını da yemeğe davet eder. Eve geçince çok zengin olan eşinin yanında eski günlerden bahsetmemesini ve kendisine Nuri diye hitap etmemesini Nejad diye seslenmesini tembihler. Arkadaşı bunun ne demek olduğunu sorgulayınca Nuri Nejad “-Ne yaparsın be Halidciğim. Nuri manasız bir isim. Bu zamanda zengin bir kız tutup da Nuri isminde bir adama varır mı ya.. Onun için ismimim kuyruğuna bir Nejad taktım. Şimdi bana Nejad diyorlar” (Kamuran Şerif, 1928: 3) diyerek cevap verir. Ayrıca eşine onu kalemde kâtip olarak değil, “muktedir maden mühendislerinden” biri olarak tanıtaacağını söyler. Arkadaşı annesini sorunca da Nejad karısına annesinin damadıyla mezarda olduğu yalanını söylediğini, annesinin Çarşamba'da eski evlerinde yaşadığını belirtir. Karısına İspanya'da yaşayan zengin amcası olduğu ve kendisinin sekiz sene Almanya'da bir üniversitede iktisat tahsili gördüğü tarzında yalanlar söylediğini itiraf eder. Karısının kendisini kibar düşkününü bildiğini bu nedenle eski günlerle ilgili yanında pot kırmamasını tembihler. Nuri Nejad tembih konusunda sürekli arkadaşını uyarıp yalanlarını ezberleyip ezberlemediğini kontrol edince Halid, yemeğe kalmaktan vazgeçer ve karnını her gün gittiği Arnavut'ta doyuracağını söyler.

Kamuran Şerif bu eserinde para/zenginlik düşkününü sahtekâr tipleri ele alarak hem toplum içinde bu tiplerin varlığına dikkati çekmiş hem de bireysel düzeyde yozlaşmanın boyutlarını göstermeye çalışmıştır. İki zıt karakter üzerinden insanların iyi ve kötü hususiyetlerinin oluşumunda başkalarından ziyade bütün sorumluluğun kendilerinde olduğunu ortaya koymuştur.

Özetle Kamuran Şerif, tiyatro metinlerinde konularını günlük yaşamdan seçmiş olup iki ya da üç kişi arasında geçen ilginç ve düşündürücü durumları ele almıştır. Kişiler üzerinden ahlaksızlıktan sahtekârlığa, dedikodudan yalan söylemeye, bencillikten batıl inançlara uzanan birçok meseleye değinmiştir. Kurgusu basit olan bu metinlerde dil oldukça sade olup yazar mizahi ve eleştirel bir anlatımla okurda ilgi uyandırmayı amaçlamıştır.

SONUÇ

Erken cumhuriyet döneminde 6 Ekim 1927-5 Nisan 1928 tarihleri arasında Orhan Seyfi [Orhon] tarafından çıkarılan *Yeni Kalem*, edebî ve sosyal içerikli bir mizah dergisidir. Eski harflerle yayımlanan dergi gerek yayın anlayışı gerekse yer verdiği edebî türlerle edebiyat ve kültür dünyasına kendi ölçüsünde katkıda bulunur. Yenilikleri destekleyen bir anlayışla aktüel konulara yoğunlaşan derginin yazı kadrosunda birçok ünlü isimle birlikte edebiyat çevrelerince fazla tanınmayan yazar ve şairler de yer almıştır. Bu isimlerin biri de sonraki yıllarda tercüme eserleriyle tanınan Kamuran Şerif [Saru]'tir. Yazar, yaşadığı dönemde eski ve yeni harfli edebiyat ve mizah dergilerinde yayımlanan hikâyeleri, tiyatroları, şiir tercümeleri, mensureleri, eleştiri ve inceleme yazılarıyla adını duyurmuştur. Sonraki yıllarda da çeviri eserleriyle dikkati çeken yazarın Türk edebiyatına hatırı sayılır düzeyde katkısından söz edilebilir.

Yeni Kalem dergisinde hikâyeleri ve tiyatro metinleri yayımlanan Kamuran Şerif, mizahi ve eleştirel bir üslupla çağının meselelerine eğilmiş, aile ve insan ilişkileri etrafında toplumsal ve

bireysel çözülmeyi/yozlaşmayı ortaya koymuştur. Bu doğrultuda hikâyelerinde ve tiyatrolarında benzer temaları ve konuları işleyen yazar yozlaşma, ahlaki çözüme, dedikodu, yalancılık, sahtekârlık, evlilik, talihsizlik, hastalık, zenginlik, şöhret budalalığı, görgüsüzlük, ruhsal bozukluklar ve batıl inançlar üzerinden metinlerini kurgulamıştır. Basit kurgusu, sade dili, gözleme dayalı bakış açısı ve özne/kahraman anlatıcısı olan metinlerde, kişiler sürdürülen hayatın içinden her grup insan arasından seçilmiştir. Yazar gerçekçi bir tavırla aktüel zamanı, somut mekânları metinlerine taşımış, toplumsal aksaklıkları mizaha dayalı bir anlatımla eğlenceli ve eleştirel bir üslupla dile getirmiştir. Edebî yönden ve teknik açısından eksikleri olsa da bu metinler devrin sürdürülen yaşantısına değinmesi açısından kıymetlidir. Sonsöz olarak denebilir ki Kamuran Şerif, edebiyat tarihinde çeviri faaliyetleriyle/ eserleriyle bilinse de edebiyat ve mizah dergilerinde unutulmuş, azımsanmayacak sayıdaki edebî ürünleriyle ve eleştiri-inceleme yazılarıyla övgüyü hak etmekte ve okurundan ilgi beklemektedir.

KAYNAKÇA

- Bulut, Birol (2010). *Orhan Seyfi Orhon'un Güneş Mecmuası Üzerine Bir İnceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Erzincan.
- Cinser, Feyza (2021). *Edebiyat Hayatına Katkısı Bakımından Aydıncı Dergisi Üzerine Tematik Bir İnceleme*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Ener Su, Aydan (2017). *1900-1928 Yılları Arası Mizah Gazete ve Dergilerinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Gültekin, Sabahattin (2010). *Harb Malülleri, Yeni Kitap, Yeni Kalem, Irmak ve Yürüyüş Dergilerinin Değerlendirilmesi ve Tahlili Fihristi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Tokat.
- Gündoğan, Burçin Gülçin (2014). *Edebî Yönden Yeni Kalem Dergisinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Afyonkarahisar.
- Karabulut, Ramis (1999). *Orhan Seyfi Orhon'un Mecmuacılığı ve Güneş Mecmuası*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Sivas.
- Karataş, Turan (2018). *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: İz Yayıncılık.
- Meriç, Cemil (1992). *Bu Ülke*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- [Orhon], Orhan Seyfi (1927-1928). *Yeni Kalem*, S. 1-27, İstanbul.
- Önertoy, Olcay (1981). *Tanzimat Döneminde Edebiyat Anlayışı*. Konya: Selçuk Üniversitesi Basımevi.
- Sağlam, Esengül (2015). *Papağan Gazetesi İnceleme, Tahlilî Fihrist, Seçme Metinler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- [Saru], Kamuran Şerif (1927). "Hudayinabit", *Yeni Kalem*, S. 1, s. 10.

- [Saru], Kamuran Şerif (1927). “Akıllanmanın Çaresi”, *Yeni Kalem*, S. 2, s. 10.
- [Saru], Kamuran Şerif (1927). “Velinimet”, *Yeni Kalem*, S. 4, s. 6-7.
- [Saru], Kamuran Şerif (1927). “Meşhur Olmak Belası”, *Yeni Kalem*, S. 6, s. 10-11.
- [Saru], Kamuran Şerif (1927). “Zenginlik Bu”, *Yeni Kalem*, S. 7, s. 6-7.
- [Saru], Kamuran Şerif (1927). “Uğurlu Hediye”, *Yeni Kalem*, S. 10, s. 7-8.
- [Saru], Kamuran Şerif (1928). “Çiçek Düşmanı”, *Yeni Kalem*, S. 12, s. 12-13.
- [Saru], Kamuran Şerif (1928). “Adam Çekiştirmek”, *Yeni Kalem*, S. 13, s. 7,
- [Saru], Kamuran Şerif (1928). “Böyle Kaynana Dostlar Başına”, *Yeni Kalem*, S. 15, s. 14-15.
- [Saru], Kamuran Şerif (1928). “Aman Pot Kırma”, *Yeni Kalem*, S. 16, s. 3-4.
- [Saru], Kamuran Şerif (1928). “Kabîl-i Nakilhane Derken Nakilhane”, *Yeni Kalem*, S. 17, s. 3-4.
- [Saru], Kamuran Şerif (1928). “Acaba Kimin Karnında”, *Yeni Kalem*, S. 19, s. 3-4.
- [Saru], Kamuran Şerif (1928). “Namus Meselesi”, *Yeni Kalem*, S. 20, s. 3-4.
- [Saru], Kamuran Şerif (1928). “Ohhh!”, *Yeni Kalem*, S. 21, s. 4-5.
- [Saru], Kamuran Şerif (1928). “Ne Sırdır Ne Hikmettir”, *Yeni Kalem*, S. 22, s. 10-11.
- [Saru], Kamuran Şerif (1928). “Rehin”, *Yeni Kalem*, S. 23, s. 4-5.
- [Saru], Kamuran Şerif (1928). “Müzayaka”, *Yeni Kalem*, S. 25, s. 12-13.

Çatışma beyanı: Makalenin yazarı, bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkisi bulunmadığını dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.

Destek ve teşekkür: Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.